

Ο ΧΑΜΠΕΡΜΑΣ, Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ (του Θανάση Μπαντέ)

✘ Όταν θριαμβεύουν τα μαζικά μέσα ενημέρωσης πεθαίνει ο άνθρωπος, Ουμπέρτο Έκο

Μελετώντας τον Αριστοτέλη καθίσταται σαφές ότι τα πολιτεύματα καθορίζονται πρωτίστως από το αποτέλεσμα της ταξικής πάλης, που δεν έχει άλλη επιλογή απ' το να εκδηλωθεί σε πολιτικό επίπεδο. Με δυο λόγια η δημοκρατία είναι το πολίτευμα που ευνοεί τα συμφέροντα των φτωχών και η ολιγαρχία των πλουσίων. Η λαϊκή συμμετοχή σ' ένα πολίτευμα που προβάλλει με τρόπο κατάφωρο τις οικονομικές επιδιώξεις των λίγων δεν είναι παρά η νομιμοποίηση της αδικίας, που πρέπει να περάσει είτε ως λαϊκή επιθυμία είτε ως αναπόφευκτη συνθήκη προκειμένου να αποφευχθούν καταστάσεις χειρότερες είτε ως πολιτική επιταγή των καιρών είτε ως εκβιασμός είτε ως οτιδήποτε προκειμένου να μην υπάρξουν λαϊκές εξεγέρσεις. Υπό αυτή την έννοια δε μιλάμε για δημοκρατία, αλλά για ολιγαρχία και σε όσο λιγότερα χέρια συγκεντρώνεται ο πλούτος τόσο πιο ακραία είναι και η μορφή της ολιγαρχίας που επιβάλλεται.

Οι τεράστιες – χαοτικές ταξικές αποστάσεις ανάμεσα σε κατόχους άμετρου πλούτου και σε ανθρώπους που ψάχνουν στα σκουπίδια αποτελούν εκ διαμέτρου αντίθεση προς κάθε δημοκρατική εκδοχή – ασχέτως αν ο λαός συμμετέχει με την ψήφο του στη διαχείριση της εξουσίας. Εξάλλου, ο Αριστοτέλης προειδοποιεί ότι ο τύραννος που θέλει να παραμείνει στην εξουσία οφείλει πριν απ' όλα να φτωχοποιεί τους πολίτες συγκεντρώνοντας ο ίδιος τον πλούτο χωρίς όμως να προκαλεί με την ακατάσχετη χρήση βίας. Οφείλει δηλαδή να καταπιέζει δίνοντας την εντύπωση της παραχώρησης όλων των ελευθεριών. Αυτή είναι η εκδοχή της ψευδεπίγραφης δημοκρατίας, που λειτουργεί περισσότερο ως καθησυχαστικό άλλοθι γι' αυτούς που επί της ουσίας την καταλύουν. Ο Νόαμ Τσόμκι στο βιβλίο «Το κοινό καλό»

σημειώνει: «Με άλλα λόγια, ο Αριστοτέλης είχε την αίσθηση ότι αν έχεις ακραίες καταστάσεις φτώχειας και πλούτου, δεν μπορεί να μιλάς σοβαρά για δημοκρατία. Κάθε αληθινή δημοκρατία οφείλει να είναι αυτό που σήμερα αποκαλούμε κράτος πρόνοιας – στην πραγματικότητα, μια ακραία του μορφή, πολύ πέρα απ’ οτιδήποτε οραματίσθηκε αυτός ο αιώνας». (σελ. 14).

Αν δεχτούμε ότι η σύγχρονη καπιταλιστική εκδοχή του νεοφιλελευθερισμού είναι ακριβώς η πραγμάτωση των απύθμενων οικονομικών αποστάσεων, που επιχειρεί να παρουσιαστεί ως δικαιοσύνη λειτουργώντας αξιολογικά («εσύ φταις για τη φτώχεια σου, αφού δεν έκανες σωστές επιλογές»), γίνεται απολύτως αντιληπτό, αριστοτελικά τουλάχιστον, το έλλειμμα της δημοκρατίας ως συνθήκη που θέλει να διεκδικήσει και ιδεολογικό ανάστημα. Ο Κορνήλιος Καστοριάδης στο βιβλίο του «Η άνοδος της ασημαντότητας» αναφέρει: «Βέβαια, υπάρχει επίσης αυτό που οι δημοσιογράφοι και οι “πολιτικοί” αποκαλούν “δημοκρατία” και η οποία στην πραγματικότητα είναι μια φιλελεύθερη ολιγαρχία. Μάταια θα αναζητούσε κανείς σ’ αυτήν το παράδειγμα του υπεύθυνου πολίτη, “ικανού να άρχει και να άρχεται”, όπως έλεγε ο Αριστοτέλης, το παράδειγμα μιας αυτοστοχαστικής και διαβουλευτικής πολιτικής συλλογικότητας». (σελ. 82). Όσο για την εικόνα που δίνουν οι σύγχρονες δυτικές κοινωνίες ο Καστοριάδης είναι ανεπιφύλακτος: «... οι δυτικές κοινωνίες παρουσιάζουν στον υπόλοιπο κόσμο μίαν απωθητική εικόνα, την εικόνα των κοινωνιών όπου βασιλεύει το χρήμα, η δημοσιότητα μέσω των ΜΜΕ ή η εξουσία, με την πιο χυδαία και γελοία έννοια του όρου». (σελ. 82).

Ο Γιούργκεν Χάμπερμας (IPA: /'jʏrgəŋ 'ha:bema:s/) γεννήθηκε στις 18 Ιουνίου 1929. Είναι Γερμανός φιλόσοφος και κοινωνιολόγος

Ο νεοφιλελευθερισμός με τη σύγχρονη χρηματιστηριακή εκδοχή του τζόγου και της κερδοσκοπίας που αναπαράγει την κοινωνική αδικία υπονομεύοντας την παραγωγή είναι εκ διαμέτρου αντίθετος

με κάθε έννοια δημοκρατίας. Ο Καστοριάδης γράφει: «Γιατί να προσπαθήσει κανείς να παραγάγει και να πουλήσει, τη στιγμή που μια σωστή κίνηση με τα επιτόκια στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης ή αλλού μπορεί να αποφέρει μέσα σε μερικά λεπτά 500 εκατομμύρια δολάρια; Τα ποσά που διακυβεύονται στην κερδοσκοπία κάθε βδομάδα είναι της τάξης του ετήσιου ΑΕΠ των ΗΠΑ. Το αποτέλεσμα είναι η διοχέτευση των πιο “επιχειρηματικών” στοιχείων προς αυτού του τύπου τις δραστηριότητες, οι οποίες είναι εντελώς παρασιτικές, από τη σκοπιά του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος». (σελ. 124).

Για τον Marc Roche αυτού του είδους τα χρηματιστηριακά – τραπεζικά τζογαρίσματα αποτελούν κερδοσκοπία που θέτουν τον καπιταλισμό εκτός νόμου. Στον πρόλογο του βιβλίου του «Καπιταλισμός εκτός Νόμου» σημειώνει: «Οι συνέπειες από το σοκ του φθινοπώρου του 2008 – το χρηματιστηριακό κραχ και την οικονομική ύφεση – έσπρωξαν στην πρώτη σελίδα της επικαιρότητας τα χρηματοοικονομικά, που μέχρι τότε δε φαινόταν πουθενά. Παντού, ήρθε η ώρα της δρακόντειας λιτότητας – φειδωλές κοινωνικές παροχές, μικρότερες συντάξεις και μετατοπισμένες χρονικά, μείωση του ρόλου του κράτους -, έτσι ώστε να πληρωθεί ο τσιμηπημένος λογαριασμός του άπληστου πλουτισμού της δεκαετίας του '80. Κατά το διάστημα αυτό, οι χρηματοοικονομικοί κύκλοι, που δεν έβαλαν μυαλό, ξαναβρήκαν χωρίς ντροπή τις παλιές τους συνήθειες: αλαζονεία, μπόνους, άρνηση κάθε ρυθμιστικού πλαισίου, εκβιασμό για μετεγκατάσταση σε τόπους πιο φιλόξενους και κερδοσκοπία στις πρώτες ύλες, αιτία σοβαρής πληθωριστικής ώθησης». (σελ. 12).

Φυσικά, όλα αυτά προϋποθέτουν την αδιαφάνεια. Η πολυπλοκότητα του δικτύου των συναλλαγών, η κατάργηση όλων των συνόρων, τα δυσνόητα τραπεζικά προϊόντα υψίστης επικινδυνότητας, η έλλειψη ελέγχου, οι φορολογικοί παράδεισοι, η ατιμωρησία και η στελέχωση κυβερνητικών σχημάτων από ανθρώπους που βρέθηκαν στη υπηρεσία συμφερόντων του «σκιώδους» καπιταλισμού δημιουργούν το πλέγμα της ανισότητας, που τελικά με τρόπους υπόγειους και ακατανόητους οδηγεί στη φτωχοποίηση του κόσμου. Βρισκόμαστε

μπροστά στον άρατο αριστοτελικό τύραννο, που μαζεύει το χρήμα παραχωρώντας ταυτόχρονα στο λαό όλα τα δικαιώματα προκειμένου να μην έχουμε φασαρίες. Η «δρακόντεια λιτότητα» με τις «μικρότερες συντάξεις» είναι η φτωχοποίηση του κόσμου ως αναπόφευκτη (αλλά και απαραίτητη) εκδήλωση της τυραννίας. Υπό αυτές τις συνθήκες η έννοια της δημοκρατίας υπονομεύεται ανεπανόρθωτα. Ο Marc Roche αναρωτιέται: «Ο αγώνας κατά της κερδοσκοπικής τρέλας δεν προϋποθέτει ένα αυστηρότερο ρυθμιστικό πλαίσιο για τους off-shore παραδείσους;... Μήπως η σκιώδης οικονομία πηγάζει από την τάση του συστήματος να δημιουργεί μονοπώλια; Και, μάλιστα, μονοπώλια που το κράτος τα βλέπει με καλό μάτι;» (σελ. 16).

Ο Γιούργκεν Χάμπερμας στο βιβλίο «Για ένα Σύνταγμα της Ευρώπης» θέτει το ζήτημα ευθέως: «Η ένταση μεταξύ καπιταλισμού και δημοκρατίας εξακολουθεί να υφίσταται, διότι αγορά και πολιτική βασίζονται σε αντιτιθέμενες αρχές». (σελ. 153). Φυσικά, ο όρος αγορά δεν μπορεί παρά να παραπέμπει στα χρηματιστήρια. Ως εκ τούτου, η σύγκρουση ανάμεσα στις αγορές και τη δημοκρατία είναι κατάφωρη. Οι απαιτήσεις των αγορών για φορολογική ανισότητα, αδιαφάνεια, πτώχευση ολόκληρων χωρών, έλλειψη ελέγχου, υπερσυσσώρευση πλούτου σε ελάχιστα άτομα, εκμηδένιση του κοινωνικού κράτους με δυο λόγια απαξίωση των συμφερόντων της συντριπτικής πλειοψηφίας προς όφελος ελαχίστων είναι η απαξίωση κάθε δημοκρατικής αρχής, στο όνομα ενός ιδεολογήματος που θέλει τις ευκαιρίες να είναι ίσες και τους αδίστακτους να θεωρούνται πετυχημένοι. Ο Χάμπερμας φαίνεται εξοργισμένος: «Ο ισχυρότερος, αυτός που επικρατεί στη ζούγκλα της ανταγωνιστικής κοινωνίας, θεωρεί αυτή την επιτυχία προσωπικό κατόρθωμα. Πρόκειται περί αβυσσαλέας κωμωδίας όταν βλέπεις οικονομικούς μάνατζερ – και όχι μόνο αυτούς – να πέφτουν στην παγίδα του ελιτίστικου κουτσομπολιού των τοκ σόου και να παρουσιάζονται με κάθε σοβαρότητα ως πρότυπα προς μίμηση που υπερέχουν διανοητικά έναντι της υπόλοιπης κοινωνίας...». (σελ. 151 – 152).

Όσο για την πολιτική που αδυνατεί να σταθεί στο ύψος των

περιστάσεων, ώστε να προστατεύσει αναφαίρετα δημοκρατικά δικαιώματα των πολιτών, όπως οφείλει, ο Χάμπερμας είναι ξεκάθαρος: «Η πολιτική γελοιοποιείται όταν ηθικολογεί αντί να στηρίζεται στο αναγκαστικό δίκαιο του δημοκρατικού νομοθέτη. Αυτή, και όχι ο καπιταλισμός, είναι υπεύθυνη για την προάσπιση του δημόσιου συμφέροντος». (σελ. 145 – 146).

Ο Γιούργκεν Χάμπερμας στο βιβλίο «Για ένα Σύνταγμα της Ευρώπης» θέτει το ζήτημα ευθέως: «Η ένταση μεταξύ καπιταλισμού και δημοκρατίας εξακολουθεί να υφίσταται, διότι αγορά και πολιτική βασίζονται σε αντιτιθέμενες αρχές».

Η πολιτική που επιβάλλει διαρκή λιτότητα δείχνοντας εμμονή στο αφορολόγητο των πλουσίων – στο όνομα της ανάπτυξης – και ταυτόχρονα προσπαθεί να προστατεύσει το ανεξέλεγκτο των off-shore εταιρειών προσπαθώντας να πείσει ότι προασπίζεται το δημόσιο συμφέρον, προφανώς δεν χρήζει σοβαρότητας. Για το Χάμπερμας τα αποτελέσματα αυτής της «πολιτικής» είναι ξεκάθαρα: «Αυτό που με ανησυχεί περισσότερο είναι η ουρανομήκης κοινωνική αδικία: το κοινωνικοποιημένο κόστος της αποτυχίας του συστήματος πλήττει σκληρότερα τις ευπαθέστερες κοινωνικές ομάδες. Το πλήθος εκείνων που ούτως ή άλλως δεν ανήκουν στους κερδισμένους της παγκοσμιοποίησης καλείται να πληρώσει άλλη μια φορά το λογαριασμό για τη λειτουργική διαταραχή του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Και μάλιστα, όχι όπως οι κάτοχοι μετοχών σε τρέχουσες αξίες, αλλά στο σκληρό νόμισμα της καθημερινής τους ύπαρξης». (σελ. 145). Τελικά, το διακύβευμα είναι πρωτίστως πολιτικό: «Σε παγκόσμια κλίμακα, αυτή η τιμωρία εκτυλίσσεται κυρίως στις οικονομικά ασθενέστερες χώρες, Πρόκειται για πολιτικό σκάνδαλο». (σελ. 145).

Οι πολιτικοί που εξυπηρετούν αυτού του είδους τα συμφέροντα, επί της ουσίας ματαιώνουν κάθε έννοια πολιτικής, αφού μετουσιώνουν το επαίσχυντο σε δήθεν πολιτική επιλογή. Ο Χάμπερμας είναι σαφής: «Είναι η επαίσχυντη πολιτική που

παραχωρεί αδυσώπητη κυριαρχία στα επενδυτικά συμφέροντα, που αποδέχεται ασυγκίνητη την αυξανόμενη κοινωνική ανισότητα, που ευνοεί τη δημιουργία ενός Prekariat [ομάδες κοινωνικά και οικονομικά επισφαλείς], που αδιαφορεί για την παιδική φτώχεια, για τους μισθούς πείνας και ούτω καθεξής. Είναι επαίσχυντη η πολιτική που, με τη μανία για ιδιωτικοποιήσεις, υποσκάπτει κεντρικές λειτουργίες του κράτους, ξεπουλάει όσο όσο τα διαβουλευτικά απομεινάρια της πολιτικής δημόσιας σφαίρας σε επενδυτές που ενδιαφέρονται να αυξήσουν τις αποδόσεις των κεφαλαίων τους, εξαρτά πολιτισμό και παιδεία από τα συμφέροντα και τις διαθέσεις χορηγών που κερδοσκοπούν μέσα στην οικονομική συγκυρία». (σελ. 147 – 148).

Ο μόνος τρόπος για να αποσπάσει η «πολιτική» αυτού του είδους τη λαϊκή συγκατάθεση στο δρόμο που χαράσσει είναι το πρόταγμα του φόβου μπροστά στα χειρότερα που διαρκώς έπονται. Οι δυνάμεις καταστολής είναι πάντα έτοιμες να παίξουν το ρόλο τους. Όμως η βία, αριστοτελικά μιλώντας, αν ξεπεράσει κάποια όρια, υπονομεύει την τυραννία. Η εθελοντική συγκατάθεση είναι απείρως προτιμότερη. Εξάλλου, η ψυχολογική βία δεν είναι ούτε μετρήσιμη ούτε υπονομευτική για το πολίτευμα. Κι αυτός είναι ο τηλεοπτικός λαϊκισμός. Ο Tzvetan Todorov στο βιβλίο «Οι εσωτερικοί εχθροί της Δημοκρατίας» αναφέρει: «Η τηλεοπτική είδηση περνάει γρήγορα, ευνοεί τις σύντομες και σαφείς φράσεις, τις σοκαριστικές εικόνες που συγκρούονται εύκολα: οι σύγχρονοί μας δυσκολεύονται, φαίνεται, να συγκεντρωθούν για πάνω από ένα λεπτό... Σ' αυτό το επίπεδο η μόλυνση είναι γενική: όποιο κι αν είναι το πολιτικό μήνυμα που θέλουμε να μεταδώσουμε, της αριστεράς, της δεξιάς ή του κέντρου, δεν μπορεί να συγκρατηθεί παρά μόνο αν το συρρικνώσουμε σ' ένα αξιομνημόνευτο σύνθημα. Η μορφή της επικοινωνίας αποφασίζει για το περιεχόμενό του: η τηλεόραση είναι από μόνη της λαϊκιστική...». (σελ. 204 – 205).

Η συνθηματολογία, η διαρκής επανάληψη και η επιβολή της εικόνας κάνουν τα μίντια ακαταμάχητα. Ο έλεγχός τους είναι κατάφωρη εξουσία, που εκδηλώνεται καθημερινά, ανέξοδα και

χωρίς ανάληψη ευθυνών. Εξάλλου, οι «δημοσιογράφοι» σε μια «δημοκρατία» είναι «αδέσμευτοι». Ο Ουμπέρτο Έκο στο κείμενο «Για ένα σημειολογικό ανταρτοπόλεμο» είναι σαφής: «Καμία κίνηση στο στρατό. Σήμερα μια χώρα ανήκει σ' αυτόν που ελέγχει τα μέσα ενημέρωσης». Η έμμεση παρομοίωση των Μέσων με στρατό κατοχής καταδεικνύει τη δυναμική του τηλεοπτικού λαϊκισμού που φαίνεται ανίκητος. Η απροσχημάτιστη προσπάθεια επιβολής πολιτικής άποψης προκειμένου να διαμορφωθεί εκλογικό αποτέλεσμα με ουρλιαχτά, δημοσιογράφους που καταναλώνουν οι ίδιοι τον τηλεοπτικό χρόνο προπαγανδίζοντας, απειλές, εκφοβισμούς, προκλητική ανισοκατανομή χρόνου ανάμεσα στις πολιτικές απόψεις, κατάφωρα ψεύδη και συκοφαντίες είναι η αποθέωση του τηλεοπτικού κατιμά, που πλέον έχει χάσει την ψυχραιμία του. Ο Todorov ξεκαθαρίζει: «Ο λαϊκιστής παίζει συστηματικά με το φόβο, ένα από τα θεμελιώδη ανθρώπινα συναισθήματα». (σελ. 207).

Ο περίεργος συσχετισμός («κρυφή συγγένεια») που κάνει ο Todorov ανάμεσα στον κομμουνισμό και το νεοφιλελευθερισμό δεν αλλάζει την ουσία αναφορικά με τον τρόπο που αντιμετωπίζονται οι εταιρείες: «καθώς δεν είναι άτομα προικισμένα με συνείδηση, οι εταιρείες δεν αισθάνονται καμία τύψη για το ότι καθοδηγούνται μόνο από την επιδίωξη του κέρδους. Ο περιορισμός αυτής της όρεξης μπορεί να προέλθει από θεσμούς έξω από την οικονομική λογική». (σελ. 140). Τι ακριβώς μπορεί να εννοηθεί ως θεσμός έξω από την οικονομική λογική, αν όχι η θεσμική κρατική παρέμβαση, που οφείλει να ελέγξει τις αγορές εξαλείφοντας την αισχροκέρδεια και τα εγκλήματα κατά του περιβάλλοντος; Η απροθυμία της πολιτικής να παρέμβει ουσιαστικά στην κερδοσκοπία των αγορών είναι η ιδεολογική σύμπλευση, που αδυνατεί να κρατήσει τα προσχήματα. Είναι δηλαδή η επισφράγιση της κυριαρχίας των λίγων που ελέγχουν το χρήμα, την πολιτική και τα μίντια καθιστώντας σαφές ότι η δημοκρατία πέραν της διακόσμησης δεν μπορεί να έχει άλλη θέση.

Η επιβολή αυτής της λογικής μέσα στα κράτη – μέλη της Ευρώπης, με τη διαρκή φτωχοποίηση των λαών – κυρίως του νότου –

αποτελεί την ιδεολογική χρεοκοπία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που μετατρέπεται σε επιχειρηματική δραστηριότητα με ξεκάθαρα οικονομικά συμφέροντα και ακόμη πιο ξεκάθαρη ιεραρχία. Υπό αυτές τις συνθήκες, αυτός που θα αντιμιλήσει οφείλει να εξαφανιστεί. Όμως αυτού του είδους η επικίνδυνη τροχιά των ευρωπαϊκών σχέσεων υπονομεύει πρωτίστως την ίδια την ύπαρξή της. Η συνειδητά αδιέξοδη λιτότητα που επιβάλλεται δεν μπορεί να κρατήσει στο διηνεκές. Η εξαθλίωση των λαών και ο διαμοιρασμός του κρατικού πλούτου στα χέρια των λίγων δεν είναι μόνο κατάλυση της δημοκρατίας, αλλά και ανυπόφορη πρόκληση. Τα γεγονότα στην Ελλάδα είναι μόνο τα προεόρτια. Το αδιάλλακτο ύφος της ευρωπαϊκής ηγεσίας και η απροκάλυπτη παρεμβατικότητα είναι η ηχηρότερη αποτυχία μιας Ένωσης που πλέον στηρίζεται στον κυνισμό της επίδειξης της ισχύος. Γιατί, ακόμη και ο φόβος έχει ημερομηνία λήξεως. Ο Χάμπερμας είναι διαφωτιστικός: «Έγραψα το επόμενο άρθρο στην Zeit (II.), ως απάντηση στην ιστορική εκείνη νυχτερινή συνεδρίαση της 8^{ης} προς την 9^η Μαΐου 2010, στην οποία η βία των χρηματοπιστωτικών αγορών πρόλαβε την Άνγκελα Μέρκελ. Η Μέρκελ εκτίμησε λάθος τις αναλογίες μεταξύ της αναπόφευκτης βοήθειας προς την υπερχρεωμένη Ελλάδα και της ομορτωτιστικής καθυστέρησης στο εσωτερικό πολιτικό παιχνίδι (των έτσι κι αλλιώς χαμένων εκλογών της Βόρειας Ρηνανίας – Βεστφαλίας): ύστερα από εβδομάδες δισταγμών αναγκάστηκε να υποκύψει υποτονικά στις όλο και δαπανηρότερες επιταγές των αγορών. Τότε συνειδητοποίησα πρώτη φορά την πιθανότητα της ολοκληρωτικής αποτυχίας του ευρωπαϊκού εγχειρήματος». (σελ. 143 – 144).

Γιούργκεν Χάμπερμας: «Για ένα Σύνταγμα της Ευρώπης», εκδόσεις ΠΑΤΑΚΗ, Αθήνα 2012

Tzvetan Todorov: «Οι Εσωτερικοί Εχθροί της Δημοκρατίας», εκδόσεις ΠΑΤΑΚΗ, Αθήνα 2013

Το κείμενο του Umberto Eco «Για ένα σημειολογικό ανταρτοπόλεμο» συγκαταλέγεται στη συλλογή κειμένων που κυκλοφόρησε με το γενικό τίτλο «Σημειολογία στην καθημερινή

ζωή», εκδόσεις Μαλλιάρης – Παιδεία Α. Ε., Θεσσαλονίκη

Marc Roche: «Καπιταλισμός εκτός Νόμου», εκδόσεις «μεταίχμιο», Αθήνα 2011

Noam Chomsky: «Το κοινό καλό», εκδόσεις SCRIPTA, Αθήνα 1999

Κορνήλιος Καστοριάδης: «Η άνοδος της ασημαντότητας», εκδόσεις ΥΨΙΛΟΝ/ΒΙΒΛΙΑ, Αθήνα, 2000

Πηγή/φωτογραφίες: Eranistis.net